

C/2024/1595

5.3.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca europejską kartę osoby z niepełnosprawnością i europejską kartę parkingową dla osób z niepełnosprawnościami”

[COM(2023) 512 final – 2023/0311 (COD)]

(C/2024/1595)

Sprawozdawca generalny: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Wniosek o konsultację	Rada, 28.9.2023 Parlament Europejski, 19.10.2023
Podstawa prawna	Art. 91 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.12.2023
Sesja plenarna nr	583
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	203/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością i europejskiej karty parkingowej, gdyż jest to pierwszy krok w kierunku swobodnego przemieszczania się osób z niepełnosprawnościami w UE, zgodnie z zaleceniem EKES-u zawartym w opinii „Europejska karta osoby z niepełnosprawnością” z 27 kwietnia 2023 r. ⁽¹⁾

1.2. Komitet odnosi się z aprobatą również do odrębnego wniosku Komisji rozszerzającego zakres dyrektywy na obywateli państw trzecich legalnie zamieszkujących na terytorium państwa członkowskiego ⁽²⁾. Jest to konieczne, aby zapewnić dostęp do europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością i europejskiej karty parkingowej osobom, które ich potrzebują.

1.3. Komitet zaleca rozszerzenie zakresu wniosku, tak by karta osoby z niepełnosprawnością mogła być wykorzystywana do **uzyskania tymczasowego dostępu do świadczeń związanych z publiczną polityką społeczną lub krajowymi systemami zabezpieczenia społecznego**, gdy osoba z niepełnosprawnością przeprowadziła się do danego państwa członkowskiego w celu podjęcia nauki lub pracy, przynajmniej na czas przeprowadzenia ponownej oceny i orzeczenia niepełnosprawności. Jest to konieczne, ponieważ gdy dana osoba przenosi się z jednego do drugiego państwa członkowskiego, w chwili przekroczenia granicy traci prawo do jakichkolwiek świadczeń z tytułu niepełnosprawności. Tymczasem ponowna ocena niepełnosprawności w nowym państwie członkowskim może trwać dłużej niż rok, a w okresie przejściowym status danej osoby nie jest uznawany i nie otrzymuje ona wsparcia (art. 2 ust. 2).

1.4. Komitet zwraca się również o wyraźne zaznaczenie w przepisach, że karta osoby z niepełnosprawnością powinna być **bezpłatna i dobrowolna**. Karta nie powinna być wydawana bezpośrednio, chyba że dana osoba zwróciła się o jej wydanie lub, chyba że karta ta została zintegrowana na przykład z krajową kartą osoby z niepełnosprawnością wystawianą na podstawie krajowej oceny niepełnosprawności. Musi być również bezpłatna, aby koszt nie stanowił dodatkowej przeszkody w ubieganiu się o nią.

1.5. Ponadto nie należy nigdy wprowadzać wymogu **okazywania karty osoby z niepełnosprawnością jako dowodu niepełnosprawności w przypadku usług przyznanych na mocy innych przepisów UE**, takich jak prawo do pomocy w portach lotniczych na mocy rozporządzenia (WE) nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽³⁾ w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą. Wprowadzenie obowiązku okazania karty w celu korzystania z tych praw może być stygmatyzujące, a poza tym uniemożliwić osobom niebędącym posiadaczami karty osoby z niepełnosprawnością korzystanie z pomocy w portach lotniczych.

⁽¹⁾ Dz.U. C 228 z 29.6.2023, s. 71.

⁽²⁾ COM(2023) 698 final.

⁽³⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą (Dz.U. L 204 z 26.7.2006, s. 1).

1.6. EKES zaleca, by **europejskiej karcie parkingowej towarzyszyła oddzielna baza danych dostępna we wszystkich językach UE**, która zawierałaby informacje na temat obowiązujących zasad i warunków parkowania, a także miejsc parkingowych określonych na szczeblu lokalnym, regionalnym lub krajowym. Państwa członkowskie powinny również wspierać organy krajowe w zamieszczaniu i aktualizowaniu odpowiednich informacji dla użytkowników (art. 7), a także je do tego zachęcać.

1.7. Ponadto europejska karta parkingowa musi zawierać **słowa „europejska karta parkingowa” zapisane alfabetem Braille’a** z zastosowaniem parametrów standardu Marburg, jak ma to już miejsce w przypadku europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością. Ułatwi to odróżnianie i uznawanie kart dla użytkowników niewidomych i słabowidzących (załącznik II).

1.8. Komitet proponuje, by prawodawstwo dotyczące europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością przewidywało **ogólnounijną, w pełni dostępną stronę internetową, obejmującą wersję łatwą do czytania i zrozumienia, zredagowaną we wszystkich językach Unii i udostępnioną również w językach migowych, która zawierać będzie praktyczne informacje odnośnie do każdego kraju**. Musi ona zawierać informacje na temat warunków, przepisów, praktyk i procedur dotyczących wydawania, odnawiania lub cofania europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością i europejskiej karty parkingowej dla osób z niepełnosprawnościami, a także na temat usług, o których mowa w art. 2 ust. 1 i art. 9.

1.9. EKES postuluje, by we wniosku zobowiązano również UE do koordynowania **ogólnounijnych i krajowych kampanii uświadamiających we wszystkich językach UE**, które to kampanie byłyby skierowane do ogółu społeczeństwa, potencjalnych użytkowników kart i usługodawców (art. 9).

1.10. EKES zaleca, by w celu ułatwienia transpozycji i wdrożenia Komisja zadbała o udostępnienie państwom członkowskim **odpowiednich środków finansowych** na pokrycie kosztów procedur administracyjnych, fizycznego wydawania karty, dostarczania informacji, kampanii uświadamiającej i innych powiązanych kosztów. Komisja powinna to wziąć pod uwagę przy opracowywaniu kolejnych wieloletnich ram finansowych (WRF) (art. 9).

1.11. EKES podkreśla znaczenie uzupełnienia europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością zarówno europejskimi, jak i krajowymi środkami mającymi na celu **poprawę ogólnej dostępności środowiska zbudowanego, transportu, usług i towarów** zgodnie z dyrektywami Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882⁽⁴⁾ i (UE) 2016/2102⁽⁵⁾, rozporządzeniami w sprawie dostępności transportu⁽⁶⁾ i powiązаныmi normami dostępności.

1.12. Wreszcie, Komitet podkreśla znaczenie **ściślej współpracy** instytucji UE z **osobami z niepełnosprawnościami, a także z unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi organizacjami reprezentującymi te osoby** na etapie opracowywania, wdrażania i późniejszej oceny europejskiej karty osoby z niepełnosprawnością. Zaangażowanie organizacji osób z niepełnosprawnościami musi być znaczące, co wymaga zapewnienia im niezbędnych zasobów i informacji w dostępnych formatach w celu umożliwienia im rzeczywistego uczestnictwa (art. 11 i 12).

2. Uwagi ogólne

2.1. Należy zauważyć, że **europejska karta osoby z niepełnosprawnością i europejska karta parkingowa nie rozwiążą wszystkich problemów związanych ze swobodnym przemieszczaniem się osób z niepełnosprawnościami**. Karta osoby z niepełnosprawnością zagwarantuje zasadniczo wzajemne uznawanie niepełnosprawności osób z niepełnosprawnościami pragnących skorzystać z wszystkich usług, udogodnień i działań związanych z krótkim pobylem w innych państwach członkowskich UE. Nie uwzględniono poważnej przeszkody w swobodnym przemieszczaniu się osób z niepełnosprawnościami: braku ochrony socjalnej, który utrudnia przeniesienie się na stałe do innego państwa członkowskiego. Wniosek Komisji jest zatem pierwszym krokiem we właściwym kierunku, lecz nie pozwala w pełni osiągnąć celu, którym jest usunięcie barier w swobodnym przemieszczaniu się osób z niepełnosprawnościami.

2.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje jednak wniosek Komisji oraz fakt, że opiera się on na **zasadzie wzajemnego uznawania** statusu osoby z niepełnosprawnością przez państwa członkowskie, by ułatwić tym osobom swobodne przemieszczanie się w UE. Ta zasada gwarantuje, że osoby z niepełnosprawnościami odwiedzające dane państwo członkowskie będą miały dostęp do takich samych korzyści jak posiadacze krajowej karty.

2.3. Ta zasada zapewni również **osobom z niewidocznymi niepełnosprawnościami możliwość swobodnego podróżowania i przemieszczania się po całej UE** bez konieczności wyjaśniania specyfiki ich niepełnosprawności lub odpowiadania na pytania dotyczące ich uprawnienia do warunków specjalnych lub preferencyjnego traktowania.

⁽⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70).

⁽⁵⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz.U. L 327 z 2.12.2016, s. 1).

⁽⁶⁾ Dz.U. L 204 z 26.7.2006, s. 1; Dz.U. L 46 z 17.2.2004, s. 1; Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 1; Dz.U. L 163 z 25.6.2009, s. 1; Dz.U. L 172 z 17.5.2021, s. 1; Dz.U. L 356 z 12.12.2014, s. 110; Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 1.

2.4. Równie zachęcające jest to, że wniosek ma formę dyrektywy, która jest **wiążącym aktem prawnym** i zapewni transpozycję do prawa krajowego.

2.5. **Szeroki zakres** wynika z uwzględnienia wszelkich usług dostępnych dla posiadaczy krajowej karty osoby z niepełnosprawnością zamiast ich ograniczonego wykazu, jak miało to miejsce w projekcie pilotażowym Komisji. Ten zakres powinien zostać rozszerzony w wyniku negocjacji międzyinstytucjonalnych albo przynajmniej utrzymany (zob. pkt 1.3).

2.6. Ponadto EKES odnosi się pozytywnie do tego, że **karta osoby z niepełnosprawnością i karta parkingowa pozostaną odrębne**, chociaż dotyczy ich ten sam wniosek.

2.7. Co więcej, europejska karta osoby z niepełnosprawnością musi respektować prywatność danej osoby i nie może zawierać żadnych szczegółowych informacji o rodzaju niepełnosprawności lub jej stopniu. Musi być **w pełni zgodna z ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych⁽⁷⁾ (RODO) i zapewniać ochronę danych osobowych użytkownika**, gdyż korzystanie z tego dokumentu w celu uzyskania dostępu do usług i świadczeń zabezpiecza osobę przed obowiązkiem przekazywania czy okazywania informacji osobistych, zwłaszcza o ocenie niepełnosprawności i innych danych dotyczących zdrowia.

2.8. Europejska karta osoby z niepełnosprawnością może również **uzupełniać krajowe karty osoby z niepełnosprawnością** lub w pełni je zastępować, zgodnie z życzeniem państw członkowskich.

2.9. Europejska karta osoby z niepełnosprawnością umożliwi **zacieśnienie współpracy między różnymi organami krajowymi i agencjami rządowymi mającej na celu podniesienie świadomości na temat kwestii związanych z niepełnosprawnością**. Ponadto ułatwi świadczenie usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami pochodzących z państw członkowskich, w których nie wprowadzono krajowej karty osoby z niepełnosprawnością, ponieważ na szczeblu krajowym może również służyć za dowód niepełnosprawności.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. EKES zdaje sobie sprawę, że obecnie brzmienie wniosku Komisji w sprawie karty osoby z niepełnosprawnością może prowadzić do **odwrotnej dyskryminacji ze względu na brak harmonizacji oceny niepełnosprawności i kryteriów rozprowadzania karty osoby z niepełnosprawnością**. Na przykład może dojść do sytuacji, w której dwie osoby z tą samą niepełnosprawnością pochodzące z dwóch różnych państw członkowskich będą traktowane w różny sposób podczas pobytu w trzecim państwie członkowskim. Jedna z nich może być posiadaczem karty osoby z niepełnosprawnością, a druga – zgodnie z krajowymi kryteriami oceny niepełnosprawności i rozprowadzania karty – może jej nie posiadać. Ten problem nie dotyczy samego wniosku, lecz zasady wzajemnego uznawania statusu osoby z niepełnosprawnością, która to zasada ma pewne ograniczenia.

3.2. To ograniczenie nie oznacza obecnie, że państwa członkowskie będą musiały stosować te same modele oceny niepełnosprawności, lecz będą musiały poprawić obecne systemy głównie na podstawie podejścia medycznego, tak aby były w większym stopniu zgodne z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Wniosek przyczynił się również do **zwiększenia świadomości na temat potencjalnych korzyści płynących z ogólnounijnego podejścia do procedur oceny niepełnosprawności, które ułatwiłoby uznawanie, a przez to poprawiło swobodę przemieszczania się**.

3.3. To samo dotyczy możliwości przenoszenia świadczeń z zabezpieczenia społecznego. Chociaż Komisja Europejska wyraźnie wyłączyła je z zakresu wniosku, to EKES zaleca zachowanie nieco większej elastyczności w konkretnych przypadkach przemieszczania się w celu podjęcia pracy lub nauki. W perspektywie długoterminowej ta kwestia będzie wymagać bardziej konkretnych rozwiązań, ponieważ **brak możliwości przenoszenia świadczeń związanych z niepełnosprawnością jest nadal jedną z głównych przeszkód w swobodnym przemieszczaniu się**, której nie uda się usunąć za pomocą karty osoby z niepełnosprawnością lub karty parkingowej. Jest to kwestia, którą należy uwzględnić w przeglądzie rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady⁽⁸⁾ w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub w oddzielnym wniosku ustawodawczym.

Bruksela, dnia 14 grudnia 2023 r.

Oliver RÖPKE

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

⁽⁸⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1).